

O REXISTRO DE NEOLOXISMOS NAS TRADUCCIÓNS Ó GALEGO

Raúl Araya Tauler

Abstract: This piece of work aims to analyse the apparition of neologisms in translated texts. With this analysis we want to show the motivations hidden behind the incorporation of new lexical items that do appear in translated texts. To fulfill this objective, we have analysed a publication translated by the ATG (the Galician Association of Translators), Unesco's Courier.

O número de novas palabras que van aparecendo nunha lingua é máis importante do que pode semellar en principio e este fenómeno incide directamente no léxico que empregan os seus usuarios. A introducción de neoloxismos prodúcese a través de todo tipo de textos, orais e escritos, que se converten en verdadeiros difusores dese novo léxico que non está nos dicionarios e que responde a procesos de vulgarización e banalización de linguas especializadas e á necesaria adecuación ás novas tendencias da cultura moderna. Entre estes textos cabe salientá-las traducións que, por estaren directamente relacionadas con outras linguas, se revelan como un dos medios máis rendibles para a introducción de novas unidades léxicas na nosa lingua. Os tradutores teñen que enfrontarse coa adecuación de neoloxismos á lingua que traducen, un proceso moitas veces pouco doado debido a condicionantes lingüísticos e extralingüísticos.

0. Obxectivos

Neste traballo preténdese avaliar a importancia que ten a publicación en galego da revista *O Correo da Unesco* para a introducción e difusión de neoloxismos. O noso estudo basearase nunha análise dos tipos de neoloxismos que nela aparecen, a súa frecuencia e a súa motivación. Queremos chama-la atención sobre a creación neolóxica, un proceso que se revela como esencial para a actualización do corpus lexicográfico dunha lingua, xa que da análise

da vitalidade da creación léxica espontánea e planificada se poden identificar as unidades que se van consolidar como novas entradas nos dicionarios de lingua xeral e de especialidade.

1. Problemas teóricos

A disciplina que estudia esa “vitalidade” léxica que mencionamos é a Neoloxía. Malia ser certo que durante moito tempo esta disciplina non era identificada dunha maneira clara como tal, pola dificultade da definición do seu obxecto de estudio –o neoloxismo– agora está sendo cada día máis valorizada no conxunto dos estudos que se refiren á lingua, debido á súa interrelación con outros aspectos da investigación lingüística como a Semántica, a Lexicoloxía, a Morfoloxía e mesmo a Fonética. De feito Cabré (1993:444) manifesta que unha visión reduccionista da neoloxía, centrada na análise da creación léxica, non pode dar conta de tódolos fenómenos que poden estar relacionados coa disciplina, e seguindo a Boulanger (1989) chama a atención sobre a complexidade da noción de neoloxía que abrangue diversas actividades como son o proceso de creación de novas unidades léxicas, o estudio teórico sobre esas creacións, a actividade institucional para recoller e difundir os neoloxismos, a tarefa de identificación de sectores especializados con lagoas que precisan de intervención e a relación da neoloxía cos dicionarios.

Para o estudio da Neoloxía hai que ter en conta tamén a súa vertente pragmática. Alain Rey (1995: 70-71) afirma que é imposible contemplar calquera innovación formal ou semántica no léxico dunha lingua unicamente en relación co sistema, independentemente dos procesos concretos de comunicación. Un neoloxismo funciona como tal nun determinado subsistema da lingua, e mesmo nun determinado texto, dependendo da percepción que teñen os usuarios sobre a nova unidade léxica. Nun texto traducido esa percepción neolóxica é máis clara porque as dependencias que existen entre o texto de partida e o texto de chegada se fan máis evidentes. Son estas dependencias entre os textos as que provocan que o traductor transvase os neoloxismos ou os procedementos de creación dunha lingua á outra, seguindo unha serie de mecanismos que describiremos máis adiante. Ademais, para estudar a neoloxía na tradución habería que ter en conta as condicións nas que se produce o texto traducido (carencia de dicionarios especializados, inexistencia de dicionarios bilingües francés-galego ou inglés-galego, falta de tempo, etc.). A creación dunha nova unidade ou a aceptación do neoloxismo orixinal tamén estará condicionada polo tipo de texto sobre o que se traballe (de especialidade ou non) e pola súa función, é dicir se son necesarios (referenciais), empregados para encher baleiros denominativos, ou non (expresivos). O estudio da motivación para a creación e da aceptación de neoloxismos revélase moito máis interesante cando manexamos textos traducidos porque hai que responder a certas cuestións: ¿leva a tradución á crea-

ción de neoloxismos?, ¿cales son os criterios que se utilizan para aceptar ou non unha forma proposta noutra lingua? Tentaremos darlles resposta a estas preguntas máis abaixo.

Polo comentado máis arriba, vemos que o estudio do aspecto pragmático da neoloxía pode proporcionárnos as claves para podermos chegar a unha definición máis axeitada de neoloxismo. Se partimos da definición que dan Auger & Rousseau (1987:46) que describen o neoloxismo como unha unidade léxica de formación recente, unha acepción nova dun termo xa existente ou un termo prestado tamén recentemente dun sistema lingüístico estranxeiro, veremos que non se ten en consideración a opinión dos usuarios sobre a categorización dunha unidade como nova. Isto pode presentar certos atrancos para unha verdadeira identificación das novas creacións que aparecen na lingua. Para resolver estes problemas o investigador só pode botar man do criterio lexicográfico (unha unidade é neoloxismo se non aparece nun determinado corpus de dicionarios), con tódalas eivas que pode implicar. Sen embargo, se tomamos en consideración a definición que dá Alain Rey, o neoloxismo «debe ser visto como unha novidade léxica funcional, pragmática e o concepto depende do xuízo colectivo» (Rey, 1976) veremos que se ten en consideración unha serie de parámetros que non están directamente relacionados co sistema da lingua: a vertente pragmática, xa comentada, e o “xuízo colectivo” que corresponde ó criterio psicolóxico (unha unidade é nova se os falantes a perciben coma tal) enunciado por Cabré (1993: 445).

Ata aquí falamos de dous criterios importantes á hora de identificar un neoloxismo, o lexicográfico e o psicolóxico. Ámbolos dous son esenciais en calquera metodoloxía para o estudio da Neoloxía pero, asemade, presentan unha serie de problemas. Todo o mundo pode entender que o factor psicolóxico é de difícil avaliación e que a percepción dunha unidade como neolóxica queda supeditada moitas veces ó coñecemento que teña un determinado falante da súa lingua ou doutras (lembramos que moitos neoloxismos entran por préstamo e unidades novas nunha lingua poden levar certo tempo funcionando noutras). Pola súa banda, o criterio lexicográfico pode levar a erros se non dispoñemos dun corpus lexicográfico exhaustivo que nos permita comprobar con seguridade se unha unidade que se identifica en principio como neoloxismo non está no dicionario. Estes erros prodúcense polas deficiencias que presentan certas obras lexicográficas no que atinxe á súa extensión e actualización.

Así pois, a identificación desa unidade léxica nova á que nós lle atribuímo-la etiqueta de neoloxismo convértese moitas veces nun proceso complexo, dificilmente resolto polos expertos e poucas veces entendido polos usuarios da lingua.

Á parte de todo isto, hai que recoñecer que os neoloxismos presentan outra serie de problemas de tipo teórico e práctico que son difíciles de resolver: ¿son esas unidades novas parte integrante do léxico galego?, ¿son acep-

tables tódalas creacións que aparecen nos textos xerais ou especializados?, ¿poden integrarse no nivel estándar do léxico? Para contestar a estas preguntas hai que ter en conta que as unidades que catalogamos como neoloxismos posúen unha serie de trazos semiolóxicos que as fan, en principio, sospeitosas para os usuarios, xa que teñen unha existencia incerta, á marxe dos dicionarios correntes, cun contido semántico inmediato, sen historia e dependen dunha tendencia intelectual ou unha moda (Pages, 1984).

2. Presentación do corpus e metodoloxía de traballo

O noso corpus está formado por unidades léxicas tiradas da revista *O Cooreo da Unesco*, traducida ó galego pola Asociación de Tradutores Galegos. Basicamente é unha revista de información xeral pero que incorpora un grande número de artigos de divulgación científica. Esta circunstancia condiciona a aparición dun gran número de neoloxismos terminolóxicos. Analizáronse sete números, comprendidos entre agosto e outubro de 1997 e entre febreiro e xuño de 1998. O criterio de identificación foi, nunha primeira fase, estrictamente lexicográfico, é dicir, utilizouse un corpus léxico de referencia, normativo, para illa-las unidades que nel non aparecían e atribuírllle-la marca de neoloxismo. Este proceder ten implicacións metodolóxicas claras que deben ser explicadas. En primeiro lugar, malia sabermos que non todo o que non aparece nun dicionario se pode considerar verdadeiro neoloxismo (porque as obras lexicográficas tardan moito en incorporar novas entradas), establecelo criterio de exclusión lexicográfica como o criterio inicial de selección permitiunos ter unha idea xeral do valor “neolóxico” do léxico utilizado polos tradutores. Utilizamos unicamente un corpus de exclusión lexicográfico xeral, non especializado. O dicionario que se empregou, malia non podermos denominalo estrictamente así, foi a versión electrónica do *Vocabulario Ortográfico da Lingua Galega*, denominada *Corrix*e, que funcionou como dicionario principal. Máis tarde, e para comprobar dunha maneira máis clara a presenza ou ausencia dunha determinada unidade na tradición lexicográfica galega, tamén se consultou o *Diccionario da Lingua Galega* de Alonso Estravís que, malia non ser un dicionario normativo, inclúe unha grande cantidade de entradas por ter un criterio de selección menos restrictivo. Da selección inicial, nunha segunda fase, excluímo-las unidades que, malia non estaren no dicionarios, se poden considerar como predictibles: derivacións en *-mente*, aumentativos, diminutivos, etc., e que non poden considerarse como neoloxismos. No listado que aparece ó final do artigo recóllense os exemplos máis significativos da base de datos que serviu como base para este traballo de investigación. Por razóns de espacio non imos tratar tódolos aspectos que se poden analizar perante unha nova unidade léxica e imos falar estrictamente de aspectos lingüísticos dos neoloxismos e da motivación que se albisca na súa aparición en textos traducidos.

Estructurarémo-lo noso comentario en dúas seccións principais, segundo os procedementos de formación dos neoloxismos rexistrados: os procedementos de creación formais e o empréstito.

3. Palabras construídas por derivación.

Neste grupo incluímos aquelas palabras formadas mediante os distintos procesos de derivación: prefixación, sufixación e parasíntese. Este é un procedemento de creación que destaca pola súa vitalidade e gran rendibilidade (Ferreiro: 1997, 67)

Cando falamos de derivación temos que ter en conta que se deben cumprir unha serie de premisas básicas. Primeiro ten que consignarse a existencia dunha base preexistente na lingua para que poidan actuar as regras de formación e logo débense manter as regras de formación que nos indican que tradicionalmente a derivación actúa sobre un substantivo, un adxectivo, un verbo ou un adverbio e que hai sufixos e prefixos que se engaden a determinadas bases e non a outras, dependendo da categoría gramatical daquela.

3.1. Derivación por prefixación

É o procedemento máis utilizado debido á rendibilidade que teñen os prefixos tradicionais. A continuación presentamos un listado dos formantes máis rendibles:

a) Prefixos tradicionais.

DES-/DIS-: prefixo con valor negativo ou intensificador, atopámolo unicamente co primeiro dos valores: *deshonor*, *desmultiplicación*, *discapacidade*, *disfuncionamento*.

IN-: é fundamentalmente rendible co valor de negación, da mesma maneira que ocorre cos vocábulos patrimoniais: *inapreixable*, *inapropiado*, *inmadurez*.

INTER-: segue sendo rendible co seu significado tradicional de “relación entre dúas partes”: *interactuar*, *intercultural*, *intermunicipal*, *interpenetrarse*, *interpersoal*, *interrelación*, *interrelacionado*.

MONO-: prefixo tradicional pero non demasiado rendible; con todo, atópase con certa regularidade na lingua moderna: *monoparental*.

MULTI-: adquire unha grande rendibilidade para a creación de neoloxismos, mantendo o seu valor de cuantificador tradicional: *multicultural*, *multidimensional*, *multidisciplinario*, *multimodal*, *multilingüe*, en competencia con outro prefixo co mesmo valor, PLURI-, menos rendible: *pluridimensional*, *pluridisciplinario*.

POLI-: non adquire unha grande importancia neste corpus pero é digno de ser considerado pola presenza de derivados na lingua xeral: *policultivo*.

PRE-: mantén os seus valores tradicionais: *preadolescente*, *prevalencia*.

RE-: funciona co seu valor tradicional de “repetición” unido a bases verbais ou deverbais: *reutilizar, reemprender, requentamento*.

SOBRE-: co valor tradicional de “sobre, enriba de”, amplía na lingua moderna o seu significado para funcionar como intensificador (*sobrelevar, sobreocupación*), aparece rexistrado xunto coa variante culta SUPER (máis rendible na lingua moderna) *superxerador*.

TRANS-: mostra unha rendibilidade bastante grande co seu valor tradicional: *transdisciplinario, transfronteiras, transfronteirizo, transnacional*.

b) Prefixos non tradicionais

Dentro deste grupo incluímo-los exemplos daqueles prefixos que, se ben pertencen ó fondo latino ou grego, non se comezaron a empregar na derivación e na composición ata unha época recente. Algúns autores como Ferreiro considéranos como neoprefixos que xa demostraron a súa rendibilidade na creación de compostos e que estenderon a súa produtividade na lingua xeral e “ultrapasaron o seu limitado e exclusivo uso inicial nas linguaxes técnicas e especializadas” (Ferreiro:1997, 111).

AUTO-: procedente do grego, que serve sobre todo para crear substantivos. Véxanse no listado exemplos como *autoconciencia, autodestrución* ou *autoorganización*.

BIO-: forma truncada do grego *bios*, de grande rendibilidade no léxico especializado e vulgarizado. As palabras así creadas teñen un grande impacto neolóxico: *biogás, biorexión, biosistema*.

MACRO-, MICRO, e MINI-, procedentes de formas latinas plenas, que están asociados a nocións de tamaño, moitas veces con contidos claramente expresivos na linguaxe coloquial: *macrosocial, microcentral, microcomputadora, microcrédito, microempresa, microestado, microfinanzas, microincisión, microproyecto, miniserie*.

PSEUDO- compórtase claramente como un prefixo cunha rendibilidade moi alta en derivados: *pseudosatisfactor*. Neste caso vemos cómo a prefixación actúa sobre outra unidade tamén catalogada como neoloxismo (véxase máis abaixo *satisfactor*).

XEO- compórtase como un verdadeiro neoprefixo, formado a partir da palabra grega *gê, xeostratéxico*.

3.2. Palabras construídas por sufixación:

No conxunto de exemplos que recollemos, hai unha presenza exhaustiva dos sufixos que entran na derivación, sempre cos seus valores tradicionais. Mantéñense as regras de formación (un determinado sufixo engádesse a unha determinada base cunha determinada categoría gramatical). O impacto neolóxico máis evidente prodúcese cando se dá un calco doutra lingua, como no caso de *convivencial*, onde se mantén a coherencia da lingua de chegada pero se crea unha palabra pouco predictible para o usuario.

-ADO, sufixo que crea adxectivos deverbais: *crioulizado* (neste caso sobre unha teórica base *crioulizar* non recollida).

-AL, sufixo que crea adxectivos a partir de substantivos: *arquitectural, convivencial, orzamental*, (todos eles formados sobre bases preexistentes pero cunha clara aparencia neolóxica).

-ANTE, sufixo que crea adxectivos a partir de verbos: *apremante* (neste caso un calco), *socializante* (creado sobre unha base inexistente **socializar*).

-ARIO, sufixo que crea adxectivos dende bases substantivas: *identitario*.

-BLE, crea substantivos sobre bases verbais: *predicible*.

-CIÓN, sufixo que crea substantivos deverbais: *aridificación, bestalización* (o primeiro cunha base en *aridificar* en principio inexistente e o segundo creado sobre a forma patrimonial *besta* da que se deriva un verbo **bestalizar* e de aí o substantivo), *mundialización* (sobre a forma inexistente *mundializar*), *parcelación*.

-DADE, crea substantivos abstractos a partir de adxectivos: *confidencialidade, inxeniosidade, perigosidade*.

-EIRO, sufixo que crea adxectivos e substantivos a partir de bases substantivas, non moi rendible neste corpus. No caso rexistrado, *escluseiro*, ten unha evidente conexión coa forma que aparece en castelán e semella un uso de aplicación do valor tradicional do sufixo a un substantivo para crear, denominativamente, o nome dun oficio.

-EZ, sufixo que crea substantivos sobre bases adxectivas, máis rendible na derivación moderna ca na patrimonial, e moitas veces con claros matices expresivos: *vetustez*.

-ICO, sufixo que crea adxectivos a partir de substantivos e mesmo nomes propios: *búdico, xamánico*.

-ISMO, sufixo que crea substantivos a partir de substantivos e adxectivos. Moi productivo, con valor denominativo ou simplemente expresivo: *fundamentalismo, monumentalismo*.

-ISTA, sufixo que crea adxectivos a partir de substantivos e adxectivos: *animalista, funcionalista, fundamentalista*.

-IZO, sufixo que crea adxectivos sobre bases verbais: *arreboladizo*

-MENTO, sufixo que crea substantivos dende bases verbais: *irmandamento*.

-OR/-DOR, sufixo que crea substantivos a partir de bases verbais preexistentes ou non na lingua: *decisor, satisfactor, empregador, frustrador*.

-OSO, sufixo que crea adxectivos dende bases substantivas: *novidoso*.

3.3. Parasíntese

Neste apartado recollemos algúns exemplos de creación por derivación parasintética, que consiste no emprego simultáneo e combinado de prefixación e sufixación (Ferreiro: 1997, 207): *biodixestor, deforestador, inapalpable, monoparental*.

4. Palabras construídas por composición

Dentro da composición distínguense claramente dous tipos de procesos: en primeiro lugar, os compostos bimembres non cultos formados por *substantivo-substantivo* (véxanse *desexo-satisfacción*, *elefante-xirafa*, *animal-espírito*, etc), *substantivo-adxectivo* (véxanse *espacio-temporal*, etc.), ou ben *adxectivo-adxectivo* (véxanse *estético-museística*, *místico-militar*, etc.) e, en segundo lugar, os compostos cultos que son formacións modernas identificables con formantes cultos da lingua (véxanse *numeroloxía*, *tecnólogo*, *agroquímico*, etc.). Con respecto ó primeiro grupo cómpre comentar dúas circunstancias (Cabré, Freixa e Solé, 1997) que non se dan no caso dos compostos cultos:

1. os elementos que participan na composición poden ter distintos graos de compatibilidade semántica. Desta maneira podemos atopar casos de incompatibilidade pola existencia de distintos trazos semánticos como por exemplo en *bisonte-cabalo*, *elefante-xirafa* ou de *animal-espírito*, onde se observan os trazos de +humano-humano, e -abstracto+abstracto. Tamén se poden dar casos de redundancia que en principio non xustifican a creación do composto, como en *presa-encoro*.

2. o exposto no primeiro punto podería levarnos a poñer en dúbida a aceptabilidade destas unidades, sen embargo, debemos ter en conta a función pragmática (Rey, 1976), que atribúe ó xuízo colectivo a aceptabilidade ou inaceptabilidade dos neoloxismos.

Comentaremos agora unha serie de formantes que aparecen na composición culta. Non afondaremos nos problemas de clasificación destes formantes. Cinguirémonos ó presentado por Ferreiro, que os denomina neoprefixos, pero que se deben incluír dentro da composición (no que el denominaría neocompostos), xa que aínda pertencen a linguas de especialidade e/ou non demostraron a súa rendibilidade na lingua xeral (Ferreiro: 1997, 111 e 235)

AFRO-: forma prefixal truncada da palabra *África*, moi rendible na derivación moderna: *afrobrasileiro*, *afrocrioulo*, *afroecuadoriano*.

AGRO-: frecuente en composicións toponímicas aparece normalmente en derivados modernos: *agroquímico*.

CICLO-: procedente do grego *cyclos*, que a partir da súa entrada na composición da palabra *velociclo* pasa a ser utilizada como prefixo na formación de palabras con contido claramente expresivo como: *ciclopista*, *ciclodernidade*, *cicloecoloxista*, *cicloterapia*, etc. onde se mantén claramente o seu contido semántico referido ó mundo da bicicleta.

ECO-: forma truncada da palabra *ecoloxía*, vén sendo bastante rendible na formación de neoloxismos: *ecoturismo*, *ecoturístico*.

ETNO-: derivado dun substantivo (etnia) ou adxectivo (étnico), crea derivados coa categoría de adxectivos ou substantivos: *etnodesenvolvemento*, *etnofarmacólogo*, *etnofarmacoloxía*, *etnomusicólogo*.

5. Empréstitos

Os empréstitos individualízase dentro do conxunto dos neoloxismos que se poden rexistrar nunha determinada lingua. Os procedementos de derivación e composición, malia crearen unidades novas, non supoñen unha verdadeira alteración do sistema e por esta razón os usuarios non os perciben como verdadeiros neoloxismos (Pages, 1984:28) cando os comparan cos empréstitos. Estes provocan unha percepción neolóxica alta xa que son difíciles de descifrar tanto semántica como morfoloxicamente (Cabré, Freixa, Solé:1997).

Presentamos neste apartado aquelas palabras que consideramos transposicións directas de vocábulos doutras linguas ó galego, onde se albisca a intención clara de mante-lo orixinal, por cuestións denominativas (*township*) ou por desleixo ou descoñecemento da solución propia do galego (*cursillista*, *nadería*). Clasificarémo-los distintos empréstitos en *adaptados* e *sen adaptar*; ademais, no grupo dos empréstitos adaptados incluíremos tamén un grupo de *empréstitos sufixados*. Este subgrupo é especialmente interesante xa que nos dá unha clave para entende-los procesos de adaptación que sofre un determinado préstamo. O feito de que se creen unidades derivadas dun préstamo pode indicarnos que este xa leva tempo na lingua, que xa non se percibe coma tal e que participa das características do léxico propio. A continuación presentamos algúns exemplos:

a) adaptados:

aiurveda (sánscrito), *desalinizar* (castelán), *estrés* (inglés).

b) sen adaptar:

township, *compost*, *fractal* (do inglés); *favela* (do portugués); *ciclovía*, *cursillista*, *nadería*, *enceguecedor* (castelán).

c) empréstitos sufixados:

aiurvédico, *aiurvedismo*, *charlatanismo*, *estresado*, *shogunato*.

6. A aparición dos neoloxismos na traducción

En liñas xerais, cando o traductor se enfrenta a un texto orixe no que se pode illar unha unidade que en principio se considera neolóxica ten que realizar unha serie de reflexións que pasan pola análise da aparición desa unidade na lingua fonte. Esta análise permitirá determinar se ese posible neoloxismo pertence a un dominio específico, da ciencia, da técnica, do saber establecido en xeral, o que lle dá unha importancia sobranceira e condicionará a traducción ou se, pola contra, pertence á lingua xeral, está provocado por unha moda ou se cingue a unha cultura determinada, circunstancia esta que quizais motive que non se conserve o neoloxismo na lingua de chegada. Á parte disto, no caso dos textos galegos é moi importante analiza-lo prestixio que teñen as linguas de partida para o traductor. Unha unidade pode conservarse dependendo da importancia que lle dea o traductor á lingua da

que traduce e sobre todo se esta é o español. Unha vez identificado o tipo de texto que se traduce, o traductor enfróntase coas novas unidades léxicas que poden responder á seguinte tipoloxía:

1. O neoloxismo está relacionado con conceptos establecidos, relacionados coa ciencia ou coa técnica, en textos de especialidade e de vulgarización. Estamos perante unidades que se consideran estrictamente denominativas (véxanse exemplos como: *amniocentese, anoxia, biogás, fractal, maremotriz*, etc.).

2. O neoloxismo aparece en textos non especializados e está condicionado directamente por circunstancias complexas relacionadas con referentes culturais doutras linguas (véxanse casos como: *aiurveda, búdico, xamánico*, etc.).

3. O neoloxismo non está relacionado con conceptos establecidos, nin é un referente cultural alleo, trátase dunha serie de unidades que poden entrar en concorrencia sinonímica con unidades preexistentes na lingua (véxanse casos como *estresado, arreboladizo*, etc.).

Nestes dous casos podemos albiscar unha serie de reaccións do traductor:

a) O traductor conserva o neoloxismo, dependendo da súa consideración como denominativo ou expresivo. No caso dos empréstitos pode ocorrer que o préstamo se adapte á fonética e morfoloxía da lingua de chegada ou que se conserve sen adaptar. Se se conserva o neoloxismo tamén pode aparecer acompañado dunha glosa ou resaltado tipograficamente entre comas, letra cursiva, etc. Estas estratexias revélanse como moi importantes porque permiten obxectiva-lo valor do neoloxismo no seu contexto e transmiten unha serie de connotacións neolóxicas moi importantes para o destinatario do texto (Serrano&Sanz, 1997: 100).

b) O traductor rexeita o neoloxismo do texto orixinal para:

1. Buscar unha solución autóctona, xa establecida, que pode ser unha palabra patrimonial ou un neoloxismo introducido con anterioridade, non rexistrado nos dicionarios pero de uso común (*afrocrioulo, arreboladizo, autoconciencia, distorsionar*).

2. Crear unha unidade nova, utilizando os recursos morfolóxicos e semánticos que lle fornece a lingua de chegada. Esta é a solución máis difícil, pois as condicións nas que se realiza a tradución non permiten unha reflexión tan fonda sobre a lingua (*redactor-xefe*).

3. Elaborar unha paráfrase que responde moitas veces á imposibilidade de crear unha unidade nova, autóctona, ou ó medo a introducir un préstamo que non se considera adecuado, por razóns lingüísticas, para a lingua de chegada. No corpus que manexamos é difícil, como é comprensible, detecta-las paráfrases. Non obstante, identificamos algunhas glosas que funcionan como paráfrases explicativas.

A seguir presentamos unha selección dos neoloxismos identificados coas indicacións das unidades léxicas que aparecen nos posibles textos de partida.

1. Casos de aceptación do neoloxismo con adaptacións ós parámetros da lingua de chegada e nos que coinciden os procedementos de formación tanto na lingua orixe como na lingua de chegada (entre parénteses aparecen indicadas as linguas coas que coincide o procedemento de formación):

1.1. Prefixación:

antibruxo (es), *autocuración* (es, fr), *autodestrución* (es, fr), *biodiversidade* (es, fr, en), *bioética* (es, fr, en), *biogás* (es, fr, en), *biomineralización* (es, fr, en), *biosistema* (es, fr, en), *biotecnoloxía* (es, fr, en), *deshonor* (es, fr, en), *desmultiplicación* (es, fr), *discapacidade* (es, en), *disfuncionamento* (es, fr), *ecoturismo* (es, fr, en), *ecoturístico* (es, fr), *entremesturar* (es, fr), *excerebración* (es, fr), *idiorrítmico* (es, fr, en), *inapalpable* (es, fr, en), *interactuar* (es, fr, en), *intercultural* (es, fr, en), *intergubernamental* (es, fr, en), *intermunicipal* (es, fr), *interpersoal* (es, fr), *interrelación* (es, fr), *interrelacionado* (es, fr, en), *macrosocial* (es, fr, en), *microcomputadora* (es, fr, en), *microcrédito* (es, fr, en), *microempresa* (es, fr), *microestado* (es, fr), *microfinanzas* (es, fr, en), *microproxecto* (es, fr, en), *miniserie* (es), *multicultural* (es, fr, en), *multidimensional* (es, fr), *multilingüe* (es, fr, en), *pluridimensional* (es), *policultivo* (es, fr, en), *preadolescente* (es, fr), *prevalencia* (es, fr, en), *pseudosatisfactor* (es, fr, en), *requentamento* (es, fr), *reutilizar* (es, fr, en), *sobrelevar* (es, fr), *transfronteiras* (es, fr), *transnacional* (es, fr, en), *xeoclimático* (es, fr), *xeoestratéxico* (es, fr, en).

1.2. Sufixación:

deforestador (es), *desbotable* (es, fr, en), *aiurvédico* (es, fr), *aiurvedismo* (es, fr), *apremante* (es), *aridificación* (es, fr), *armamentista* (es), *arquitectural* (es, fr, en), *arreboladizo* (es), *bangladeshí* (es), *bestalización* (fr), *charlatanismo* (es, fr), *convivencial* (es, fr, en), *crioulizado* (fr, en), *escluseiro* (fr), *estresado* (fr), *frustrador* (es, fr), *funcionalista* (en), *guionista* (es, fr), *inmunitario* (fr), *inxeniosidade* (fr, en), *irmandamento* (es), *mobilizador* (es, fr), *monumentalismo* (es, fr, en), *mundialización* (es, fr), *numeroloxía* (es, fr, en), *parcelación* (es, en), *pesticida* (es, fr, en), *satisfactor* (es, fr, en), *shogunato* (es, fr, en), *socializante* (es, fr), *xamánico* (es, fr), *holístico* (es, fr, en), *identitario* (es, fr)

1.3. Composición:

afrobrasileiro (es, fr, en), *afrolatino* (es, fr, en), *agroalimentario* (es, fr, en), *animal-espírito* (es, fr, en), *antropozoomorfo* (es, fr, en), *aserradoiros-carpinterías* (es, fr, en), *casa rodante* (es, en), *ciclocompatible* (es, fr), *cicloecoloxista* (es, fr), *ciclo-modernidade* (es, fr, en), *ciclopista* (es), *cicloterapia* (es, fr), *bisonte-cabalo* (es, fr), *desexo-satisfacción* (es, fr, en), *elefante-xirafa* (fr, en), *enfermidades-castigos* (es, fr), *estético-museística* (es, fr), *etnofarmacólogo* (es, fr, en), *etnofarmacoloxía* (es, en, fr), *etnomusicólogo* (es, fr, en), *filipinocanadense* (es, fr, en), *franco-americana* (es, fr, en), *franco-senegalesa* (es, fr, en), *médicos-magos* (es, fr, en), *místico-militar* (es, fr), *muro-cortina* (en), *ponte-canle* (fr, en), *presa-encoro* (fr), *sacerdote-adiviño* (es, fr, en), *sacerdote-médico* (es, fr, en), *vila-museo* (es, fr), *mediametraxe* (fr, en), *oleófago* (es), *malnutrición* (es, fr, en), *socioprofesional* (es, fr), *socioeconomista* (es, fr, en).

2. Casos nos que non coincide o procedemento de formación:
redactor-xefe

7. Conclusións

Despois de analizar estes datos pódense tirar unha serie de conclusións xerais sobre a aparición dos neoloxismos nos textos de *O Correo da Unesco*.

A coincidencia dos procedementos de creación entre a lingua de chegada e as linguas fonte é moi alta. De feito, a meirande parte dos neoloxismos galegos aparecen co mesmo procedemento de formación utilizado nas linguas de partida. Esta coincidencia dáse sobre todo coas linguas románicas (do conxunto da base de datos, un 71'9 % dos neoloxismos galegos coincide no seu procedemento de formación co procedemento empregado tanto en español como en francés) por posúen unha serie de formantes comúns, sobre todo prefixos tradicionais e non tradicionais e, en menor grao, tamén sufixos, que facilitan o transvasamento das unidades léxicas dunha lingua á outra. O traductor enfróntase desta maneira a un traballo que ten en grande parte solucionado. As modificacións que debe introducir serán aquelas necesarias e imprescindibles na adaptación dos formantes e as bases. Quizais sexa esta a razón que explique que un neoloxismo galego teña poucas posibilidades de aparecer se non figura xa nun dos textos que consideramos de partida. Este feito pode deberse a que posiblemente as opcións que se lle presentan ó traductor sexan moi limitadas, pois posúe elementos na lingua de chegada que reproducen con grande fidelidade os contidos formais e semánticos das unidades léxicas que está a traducir. Esta circunstancia salientase aínda máis cando se están traducindo textos de divulgación científica ou de semiespecialidade (quizais porque se respecta o criterio de internacionalización da terminoloxía). Xa Peter Newmark no seu *Manual de traducción* nos pon sobre aviso, e explica que este fenómeno de coincidencias de formantes se dá sobre todo nas linguas romances nos textos de especialidade (Newmark 1992: 198-199).

Nótase nos neoloxismos galegos unha excesiva dependencia das solucións que se adoptan en castelán. A causa disto podería ser que o traductor as considera máis idóneas por xulga-lo castelán como a lingua máis achegada ó galego, ou ben porque a versión en castelán é a única que se emprega como texto orixinal. Son significativos os datos: de tódolos casos aquí presentados, só hai un no que a solución galega non coincide coa española, nin coa inglesa ou a francesa: *redactor-xefe*; nos casos de *antibruxo*, *ciclopista*, *ciclovía*, *miniserie*, *deforestador*, *apremante*, *bangladeshí*, (*armas*) *arreboladizas*, etc. a solución galega coincide unicamente coa española.

É evidente que case tódolos neoloxismos de *O Correo da Unesco* proceden directamente das linguas de partida. Non se albisca no traductor ningún tipo de cuestionamento dos procedementos de derivación e composición que

atopa no texto orixinal e percíbese un transvasamento directo de unidades, salvante algúns casos illados xa comentados.

Con todo non se pode dicir que o traductor galego sexa o único que adopta estas estratexias dependentes. Se se analizan circiamente os resultados do español, albiscaranse dependencias evidentes da lingua francesa que, excepto nalgúns casos, semella se-la fonte orixinal dos numerosos neoloxismos que aparecen na revista.

A pesar de que se observa unha dependencia dos procedementos de creación da lingua orixinal tampouco se pode falar de que o traductor careza dun sentimento de estar traballando con unidades novas. A percepción da neoloxía nestes textos, que despois do visto podería quedar en entredito, faise evidente cando atopamos procedementos de marcación dos neoloxismos como son o uso de comiñas, palabras en cursiva, notas a pé de páxina ou entre parénteses explicativas. Véxanse exemplos como "*ecoturístico*", "*frustrador*", "*miniserie*", "*pseudosatisfactor*" ou "*satisfactor*" que son introducidos nos textos entre comas para facerlle chegar ó lector a intención neolóxica que levou á aparición da unidade léxica e para excluíla, dalgunha maneira, do conxunto do léxico da lingua de chegada. Sen embargo, outros procedementos como a paráfrase, bastante utilizada en inglés, unha técnica rendible e prudente en certos casos para non vulnera-la norma léxica e gramatical do galego, non se utiliza nos exemplos por nós recolleitos.

REFERENCIAS BIBLIOGRÁFICAS

- AUGER, P. & ROUSSEAU, L. 1987. *Metodologia de la recerca terminològica*. Traducció e adaptació M. T. Cabré i Castellví. Barcelona: Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya, 1987.
- BOULANGER, J. C. 1984. "Quelques observations sur l'innovation lexicale spontanée e sur l'innovation lexicale planifiée". *La Banque des Mots*, 27, 1984.
- 1989. "L'évolution du concept de 'néologie', de la linguistique aux industries de la langue". En SCHATZEN, C. de (1989) *Terminologie diachronique*. París: Conseil International de la Langue Française.
- CABRÉ, M. T.; FREIXA, J.; SOLÉ, E. 1997. "À la limite des mots construits possibles" In D. CORBIN et al. (ed.) *Mots possibles et mots existants. Forum de morphologie. Actes du Colloque de Villeneuve de Ascq (28-29 avril 1997)*, publications de l'U.R.A., 382 du CNRS (SILEX), Université de Lille III
- CABRÉ, M. T. 1993. *La terminología, metodología, aplicaciones*. Barcelona: Ampuries, 1993.
- FERREIRO, M. 1997. *Gramática histórica galega. II Lexicoloxía*. Santiago de Compostela: Laiovento, 1997.

- NEWMARK, P. 1992. *Manual de traducción*. Madrid: Cátedra, 1992.
- PAGES, A. 1984. "L' apparition néologique". *La banque des mots*, 28.
- REY, A. 1976. "Neologisme, un pseudo-concept", *Cahiers de Lexicologie*, 28.
- 1995. *Essays on Terminology*. Philadelphia: J. Benjamins, 1995.
- SERRANO CABEZAS, M. J. e SANZ MORENO, P. J. 1997. "La Présentation des Néologismes". *Babel*, 43-2.
- O *Correo da Unesco*, Organización das Nacións Unidas para a Educación, a Ciencia e a Cultura: Agosto-Outubro 97, Febreiro-Xuño 98,

LISTADO ALFABÉTICO DE NEOLOXISMOS

- aeroxenerador**, *sm* "Por cinco dólares mensuais, cada abonado dispón dunha batería individual que o *aeroxenerador* carga cando se esgotou.", (OCU xuño 98, 39), en: wind generator es: aerogenerador fr: aérogénérateur
- afro**, *adx* "Procura explicarlle a beleza das danzas tradicionais e do peiteado Acholi (*afro*) que lle ensinou súa nai", (OCU agosto-setembro 97, 12), en: n/a es: afro fr: afro
- afrobrasileiro**, *adx* "Salvador é a cidade con máis poboación negra fóra de África- e os sitios de culto relixioso *afrobrasileiros* (candomblé) foron destruídos.", (OCU febreiro 98, 94) en: Afro-Brazilian es: afrobrasileños fr: afro-brésiliens
- afrocrioulo**, *adx* "Unha parte importante das músicas profanas afrolatinas e *afrocrioulas* teñen ascendencia bantú, e proceden das rexións que pertenceron ó antigo reino do Congo." (OCU maio 98, 46) en: Afro-Caribbean es: n/a fr: afro-caraiïbes
- afroecuadoriano**, *adx* "[...] a súa meta é darlles pulo a actividades das comunidades e aldeas autóctonas e *afroecuadorianas*, como a rehabilitación de escolas, a silvicultura colectiva, os labores agrícolas, a pesca ou a aducción de auga." (OCU xuño 98, 41) en: Afro-Ecuadorian es: afroecuadoriano fr: afro-équatorien
- afrolatino**, *adx* "Unha parte importante das músicas profanas *afrolatinas* e *afrocrioulas* teñen ascendencia bantú, e proceden das rexións que pertenceron ó antigo reino do Congo." (OCU maio 98, 46) en: Afro-Latin es: afrolatino fr: afro-latines
- agroalimentario**, *adx* "Trataríase duns biopolímeros (varias moléculas asociadas que forman unha de maior tamaño) obtidos a partir dos residuos da industria *agroalimentaria* con tódalas virtudes dos plásticos tradicionais [...]" (OCU maio 98, 44) en: agro food (industry) es: agroalimentario fr: agroalimentaire
- agroquímico**, *adx* "Agora ben, os industriais *agroquímicos* pensan financiar só un 30% desa operación." (OCU xuño 98, 41) en: agro-chemical es: agroquímico fr: agrochimique
- aiurveda**, *sm* "¿Que significa o termo *aiurveda*? É unha palabra sánskrita. *Aiu* significa "vida" e *veda* "coñecer". O *aiurveda* é pois a ciencia da vida." (OCU marzo 98, 15) en: ayurveda es: ayurveda fr: ayurveda
- aiurvédico**, *adx* "No pensamento *aiur-*

védico, a normalidade é singular: cada individuo funciona de xeito distinto dos demais." (OCU marzo 98, 17) en: Ayurveda es: ayurvédico fr: ayurvédique

aiurvedismo, *sm* "Na India o goberno apoia economicamente a investigación e o desenvolvemento acerca do *aiurvedismo* e do sistema "unani" co propósito de lograr que se utilicen en maior medida nos servizos de saúde." (OCU marzo 98, 34) en: Ayurvedic (system) es: ayurvedismo fr: ayurvédisme

amniocentese, *sm* "Hai xa bastante tempo que en moitos países as mulleres embarazadas poden someterse a unha *amniocentese* para detecta-la presenza no feto de anomalías xenéticas coma a síndrome de Down." (OCU xuño 98, 30) en: amniocentesis es: amniocentesis fr: amniocentèse

animal-espírito, *sm* "[...] o coñecemento dos tabús da maternidade, o xaxún, e cerimoniais diversas, con inxestión de tabaco para provocarlles alucinacións durante as que recibían a visita dun *animal-espírito*, a miúdo unha serpe de cascabel." (OCU maio 98, 27) en: animal-spirit es: animal-espíritu fr: animal-esprit

animalista, *adx* "A pesar de ser esquemática ou estilizada, a arte *animalista* non deixou nunca de ser naturalista." (OCU maio 98, 20) en: representation of animals es: animalista fr: animalier

anoxia, Se ben algunhas EMI son desencadeadas evidentemente por drogas, ningunha das explicacións dadas (*anoxia*, hipercapnia, liberación de endorfinas polo cerebro nun momento de sufrimento ou de an-

gustia) [...] (OCU abril 98, 32) en: anoxia es: anoxia fr: anoxie

antibruxo, *sm* "Se ben o morabito e o *antibruxo* representan extremos opostos e non posúen as mesmas referencias cosmolóxicas, a súa rivalidade non exclúe a colaboración." (OCU marzo 98, 22) en: counter-sorcerer es: antibrujo fr: contre-sorcier

antropozoomorfo, *adx* "Dúas figuras *antropozoomorfas*, pinturas rupestres realizadas por cazadores superiores en Ouan Mellen, Tassili N'ajjer (Alxeria, etapa neolítica, hai 5.000-6.000 anos)." (OCU maio 98, 10) en: anthropozoomorphic es: antropozoomorfas fr: anthropozoomorphes

apremante, *adx* "Páreceme que hoxe en día esta misión é máis actual e máis *apremante* ca nunca." (OCU febreiro 98, 36) en: urgent es: apremiante fr: urgente

aridificación, *sm* "Este conxunto de gravados reúne así mesmo bastantes xirafas e avestruces, o que nos dá pé a pensar que son obra de criadores que viviron a comezos dunha forte *aridificación* da rexión cara ó segundo ou terceiro milenio antes da nosa era." (OCU maio 98, 32) en: dry period es: aridificación fr: aridification

armamentista, *adx* "Os signos exteriores de posición social (que non resolven en absoluto a busca de identidade), a televisión en grandes doses (actividade de distracción que impide toda forma de creatividade) e a carreira *armamentista* [...]" (OCU febreiro 98, 8) en: arms race es: armamentista fr: la course aux armaments

arquitectural, *adx* "[...] (iv) ofrecer un importante exemplo dun tipo de construción ou de conxunto *arqui-*

- tectural* ou paisaxístico ilustradores de un ou de varios períodos significativos da historia humana [...]” (OCU outubro 97, 7) en: architectural es: arquitectural fr: architectural
- arreboladizo**, *adx* “As principais armas de caza son o arco de curva sinxela, a maza, as armas *arreboladizas* (probablemente búmerangs) e unha especie de gancho ou caxato que permite atrapa-las avestruces polo pescozo.” (OCU maio 98, 33) en: throwing sticks es: arrojadizo fr: bâtons de jet
- aserradoiro-carpintería**, *sm* “[...] foi chamado novamente para cumprir unha misión case imposible: reconstruír un campamento militar incendiado, pecha-los vinte *aserradoiros-carpinterías* instalados nos arredores, [...]” (OCU marzo 98, 40) en: saw-mills-cum-woodstock (factories) es: aserraderos-carpinterías fr: scieris-menuiseries
- autoconciencia**, *sf* “Por outra parte, as orixes da arte veñen coincidindo máis ou menos coas primeiras manifestacións de certas facultades especificamente humanas: o pensamento abstracto e simbólico, a comunicación elaborada, a autoconciencia.” (OCU maio 98, 5) en: notion of the self es: autoconciencia fr: prise de conscience
- autocuración**, *sf* “Algúns pensan que o terapeuta estimula no paciente unha capacidade de *autocuración*.” (OCU marzo 98, 33) en: doctors encourage patients to cure themselves es: autocuración fr: autoguérison
- autodestrución**, *sf* “O único que se pode facer é esperar que ese proceso siga a súa lóxica de *autodestrución*.” (OCU marzo 98, 50) en: (it is going to) self-destruct es: autodestrucción fr: autodestruction
- autoorganización**, *sf* “Mentres a órbita dos planetas obedece ás leis do determinismo, a Terra, como sistema xeolóxico, inscríbese no que os expertos denominan un estado de *autoorganización* crítica [...]” (OCU xuño 98, 28) en: self-organization es: autoorganización fr: auto-organisation
- bangladeshí**, *adx* “Lokenath Bhattacharya, un dos nosos autores do número de xaneiro de 1998 “As illas, un mundo aparte”, é de nacionalidade india, e non *bangladeshí*, como se indicaba na súa nota biográfica (p. 49).” (OCU marzo 98, 50) en: n/a es: bangladeshí fr: n/a
- bestalización**, *sf* “A *bestalización* dos perfís ou das siluetas está tamén presente en múltiples culturas.” (OCU maio 98, 20) en: Profiles and silhouettes are often given zoomorphic features es: bestialización fr: bestialisation
- biocéntrico**, *adx* “As respostas a eses interrogantes poñen ó descuberto as diverxencias entre a posición *biocéntrica* dos ecoloxistas máis intransixentes e o antropocentrismo dos que dan prioridade ós obxectivos utilitarios inmediatos.” (OCU xuño 98, 20) en: biocentric es: biocéntrico fr: biocentrique
- biodiversidade**, *sf* “Os privilexiados que teñen acceso ás reservas de biosfera coñecen perfectamente o seu valor e polo tanto respectan a *biodiversidade* destes enclaves.” (OCU maio 98, 44) en: biodiversity es: biodiversidade fr: biodiversité
- biodixestor**, *sm* “O biogás é unha das

fontes menos onerosas de enerxía renovable. Obtense facendo fermentar refugallos animais ou vexetais nun recipiente concibido para ese fin, ou *biodixestor*." (OCU xuño 98, 39) en: biodigester es: biodigestor fr: biodigesteur

bioética, *sf* "Así mesmo, no plano da *bioética*, a pregunta adecuada non é '¿Como se pode xerar un neno perfecto?', senón '¿Por que xerar un neno perfecto?'" (OCU febreiro 98, 37) en: bioethics es: bioética fr: bioéthique

biogás, *sm* "O dixestor, centro da granxa integrada: restos vexetais e excrementos de animais fermentan no seu interior, producindo *biogás* e residuos que son utilizados como fertilizantes." (OCU outubro 97, 46) en: biogas es: biogás fr: biogaz

biomineralización, *sf* "Os microorganismos presentes en e sobre a rocha poden entón proliferar e altera-la superficie, ben producindo materia mineral (a *biomineralización*), ben destruíndoa." (OCU maio 98, 29) en: biomineralization es: biomineralización fr: bio-minéralisation

biorexión, *sf* "Polo xeral os sistemas de zonas protexidas responden á vontade de preservar a diversidade das paisaxes dun determinado país no marco máis amplo do que poderíamos chamar unha '*biorexión*'." (OCU xuño 98, 18) en: bioregional (framework) es: biorregión fr: biorégion

biosistema, *sm* "Estes estudos, que permiten obter un "diploma en *biosistemas* integrados" asocian estreitamente ciencia e tecnoloxía a fin de que a transformación dos residuos en materia prima deveña unha reali-

dade universal." (OCU maio 98, 44) en: biosystem es: biosistema fr: biosystème

biotecnoloxía, *sf* "Sobre os restos vexetais, Shuting Chang, especialista en xenética dos cogomelos (ve-lo número do Correo de xullo de 1994 *Biotecnoloxías*. En busca do xene), propón cultivar cogomelos comestibles." (OCU outubro 97, 46) en: biotechnology es: biotecnología fr: biotechnologie

bisonte-cabalo, *sm* "A sintaxe propia da arte dos cazadores arcaicos asocia pictogramas que representan diversos tipos de animais comúns, por exemplo o elefante-xirafa na República Unida de Tanzania ou o *bisonte-cabalo* en Europa occidental." (OCU maio 98, 12) en: bison and horse es: bisonte-caballo fr: bison-cheval

búdico, *adx* "A "Roda da Vida" é un dos máis antigos símbolos *búdicos*. Sostida polas gadoupas de Yama, señor da morte, representa os seis mundos dos renacementos posibles." (OCU abril 98, 17) en: Buddhist es: búdico fr: bouddhique

casa rodante, *adx* "O rubor moral que provoca este comportamento contrasta fortemente coa modestia altiva dos habitantes da *casa rodante*." (OCU agosto-setembro 97, 18) en: mobile home es: casa rodante fr: caravane

charlatanismo, *sm* "Pero desde a legalización da condición de herborista, gracias á ZINATHA, os casos de acusacións de *charlatanismo* diminuíron moito." (OCU marzo 98, 30) en: quackery es: charlatanismo fr: charlatanisme

cibercafé, *sm* "É moi posible que o "tempo real" sexa algo distinto do

que significa nos laboratorios ou nos *cibercafés*." (OCU abril 98, 39) en: cybercafé es: cybercafé fr: cybercafé

ciclocompatible, *adx* "¿Sobriedade e alta tecnoloxía son *ciclocompatibles*?" (OCU febreiro 98, 32) en: n/a es: ciclocompatible fr: cyclo-compatible

cicloecoloxista, *adx* "BENOÎT LAMBERT, canadense, é profesor auxiliar da Facultade de Dereito e Ciencias Políticas da Universidade de Xenebra, onde prepara unha tese sobre "o movemento *cicloecoloxista* e de oposición ós abusos do automóbil"." (OCU febreiro 98, 50) en: es: cicloecologista fr: cyclo-écologiste

ciclodernidade, *sf* "¿Mais que é a modernidade nesta fin de século? ¿Non hai que defende-la idea dunha *ciclodernidade*, dunha cicloterapia planetaria?" (OCU febreiro 98, 32) en: cyclomodernity es: ciclomodernidad fr: cyclomodernité

ciclopista, *sf* "Finanzas: a habilitación dunha *ciclopista* en Gran Bretaña é de 67 a 230 veces menos onerosa, por milla, cá construción dunha estrada, e o chegar a unha bicicleta, mesma-mente cara, sempre ha de ser incomparablemente máis doado que a un automóbil." (OCU febreiro 98, 32) en: cycle track es: ciclopista, fr: piste cyclable

cicloterapia, *sf* "¿Mais que é a modernidade nesta fin de século? ¿Non hai que defende-la idea dunha ciclo-modernidade, dunha *cicloterapia* planetaria?" (OCU febreiro 98, 32) en: using the bicycle to treat the planet's ills es: cicloterapia fr: cyclothérapie

ciclovía, *sf* "En Bogotá, sempre están 100 quilómetros de rúas cerradas á circulación de automóviles os domin-

gos e reservadas para o uso da bicicleta como diversión: son as *ciclovías* dominicais nas que participan centos de milleiros de persoas." (OCU febreiro 98, 31) en: ciclovía (por préstamo do español) es: ciclovía fr: ciclovía (por préstamo do español)

compost, *sm* "[...] o esterco e outros residuos forman un *compost* que serve de fertilizante, de humus fertilizado polas miñocas e de alimento para aves." (OCU outubro 97, 44) en: compost es: compost fr: compost

confidencialidade, *sf* "Para protexelos dereitos humanos e as liberdades fundamentais, só a lexislación poderá limita-los principios de consentimento e *confidencialidade*, de existiren razóns imperiosas para facelo [...]" (OCU xuño 98, 34) en: confidentiality es: confidencialidad fr: confidentialité

convivencial, *adx* "[...] unha familia unida, un contorno comunitario protector e *convivencial*, un traballo satisfactorio, boa saúde, o sentimento de ser útil á sociedade, un ambiente variado, fermoso e saudable, unha sociedade aberta e democrática [...]" (OCU febreiro 98, 7) en: convivial es: convivial fr: convivial

crioulizado, *adx* "Desde os anos vinte, as músicas afroamericanas retornan cara á terra ancestral en forma de ritmos *crioulizados* dando lugar a xéneros musicais híbridos e vitalistas: mbaqanga en Sudáfrica, juju en Nixeria, highlife en Ghana, mbalax no Senegal." (OCU maio 98, 46) en: creolized es: n/a fr: créolisé

cursillista, *sm* "¿VOSTEDES SON OS CURSILLISTAS DOS QUE ME FALOU A SEÑORA IAMILA?" (OCU agosto-setembro 97, 7) en: trainees es: cursillista fr: stagiaires

decisor, *sm* "Os actores da política enerxética mundial (*decisores*, industriais, investigadores) deben velar por que existan e se manteñan a longo prazo recursos suficientes e a baixo custo que permitan ese acceso a tódolos países [...]" (OCU xuño 98, 11) en: decision-maker es: decisor fr: décideur

deforestador, *sm* "Felizmente permanece a salvo da cobiza dos *deforestadores* e tampouco existen cazadores furtivos por falta de presas que os atraían, explica Abdul Diallo, encargado da súa protección." (OCU marzo 98, 40) en: woodcutter es: deforestador fr: déboiseur

desalinizar, *vt* "[...] no arquipélago das Canarias proliferan as bombas eólicas, en particular para *desalinizala* auga do mar." (OCU xuño 98, 39) en: (sea-water) desalination es: desalinizar fr: dessaler

desbotable, *sm* "Cada vez que sexa posible, servirse de produtos con recambio. Prescindir dos *desbotables*." (OCU febreiro 98, 34) en: discardable es: deshechable fr: jetable

desexo-satisfacción, *sm* "Este modelo de valor fundado no binomio *desexo-satisfacción* domina tódalas ciencias sociais, que á súa vez o integraron na conciencia popular." (OCU febreiro 98, 11) en: desire-satisfaction es: deseo-satisfacción fr: désirsatisfaction

deshonor, *sm* "Ignora as tribulacións da calor e do frío, da dor e do pracer, do honor e do *deshonor*." (OCU abril 98, 16) es: deshonor fr: déshonneur en: dishonour

desmultiplicación, *sf* "En canto ó crecemento exponencial do ámbito

patrimonial é, evidentemente, a expresión dunha fonda democratización e dunha imparable *desmultiplicación*." (OCU outubro 97, 15) en: desmultiplicación fr: démultiplication

discapacidade, *sf* "Anualmente rexístranse arredor de 160 millóns de casos de enfermidades profesionais, dos cales entre o 30% e o 40% poden desembocar nunha enfermidade crónica e o 10% nunha *discapacidade* laboral permanente." (OCU marzo 98, 35) en: disability es: discapacidad fr: incapacité

disfuncionamento, *sm* "Preséntase, pola contra, como unha filosofía alternativa, como unha visión da existencia que esixe establecer, en lugar das asimetrías e dos *disfuncionamentos* actuais [...]" (OCU febreiro 98, 5) en: malfunction es: disfuncionamiento fr: dysfonctionnement

distorsionar, *vt* "Situado fronte á Maison Carrée romana, non só non a *distorsiona* senón que semella estar dialogando con ela a vinte séculos de distancia." (OCU outubro 97, 24) en: (far from) overwhelming (it) es: distorsionar fr: (loin de l')écraser

ecoturismo, *sm* "As axencias de viaxe que ofrecen visitas a sitios rupestres ó aire libre en todo o mundo baixo etiqueta de *ecoturismo*, de turismo verde ou cultural, ¿non están secuestrando a natureza e "poñéndolle prezo"?" (OCU maio 98, 30) en: ecotourism es: ecoturismo fr: éco-tourisme

ecoturístico, *adx* "Coa axuda de fondos alemáns, estanse a levantar dúas aldeas con fins "*ecoturísticos*." (OCU maio 98, 44) en: to meet the needs of ecotourism es: ecoturístico fr: écotouristique

elefante-xirafa, *sm* “A sintaxe propia da arte dos cazadores arcaicos asocia pictogramas que representan diversos tipos de animais comúns, por exemplo o *elefante-xirafa* na República Unida de Tanzania ou o bisonte-cabalo en Europa occidental.” (OCU maio 98, 12) en: elephant-giraffe es: elefante-girafa fr: éléphant-girafe

empregador, *sm* “A correlación de forzas entre o candidato ó seguro ou ó emprego e o asegurador e o *empregador* potencial ¿permitiralle ó individuo interesado prohibirlle o acceso ós seus antecedentes xenéticos?” (OCU xuño 98, 32) en: employer es: empleador fr: employeur

enceguecedor, *adx* “Esa luz é en boa medida o elemento máis significativo da experiencia. Todos –ou case todos– a ven branca ou dourada, brillante pero non *enceguecedora*.” (OCU abril 98, 31) en: dazzling es: enceguecedor fr: aveuglante

enfermidades-castigos, *sm* “Polo tanto, a función do sacerdote-adiño (ticitl), intermediario entre os deuses e os homes –máis que trata-las *enfermidades-castigos*– é descubrir, sobre todo por medio da astroloxía e da numeroloxía sagrada, [...]” (OCU marzo 98, 10) en: ailments that had been sent as punishments es: enfermedades-castigos fr: maladies-châtiments

entremesturar, *vp* “Unha paisaxe é multiforme, periodicamente cambiante e en constante evolución; os diferentes aspectos *entremestúranse* sen que se poida dicir precisamente onde comeza un e onde remata o outro.” (OCU outubro 97, 19) en: n/a es: entremezclar fr: entremêler

escluseiro, *sm* “*Escluseiros*, conductores, palafreñeiros, marinos, vendedores ambulantes e negociantes de todo tipo animan as súas ribeiras.” (OCU outubro 97, 38) en: lock-keepers es: escluseros fr: éclusiers

espacio-tempo, *sm* “Todo iso non é máis ca o noso *espacio-tempo* colectivo, que non debe, de ningunha maneira, afoga-lo noso *espacio-tempo* persoal.” (OCU abril 98, 36) en: space-time es: espacio-tiempo fr: espace-temps

espacio-temporal, *adx* “Enumerou nove: impresión de unidade; trascendencia *espacio-temporal* [...]” (OCU abril 98, 33) en: transcendence of space and time es: espacio-temporal fr: spatio-temporelle

estético-museística, *adx* “A título de que, por cita-las palabras dun etnógrafo, a apreciación *estético-museística*, na que os criterios son sempre esóxenos, está autorizada para pasar por riba da evidencia [...]” (OCU outubro 97, 29) en: aesthetic and museological (criteria) es: estético-museística fr: esthétique-muséale

estrés, *sm* “Finalmente, o *estrés* provocado polo custo do aloxamento, a precariedade e incluso a ameaza de desaloxo en caso de ocupación ilícita, pode afectar considerablemente a saúde mental.” (OCU abril 98, 40) en: stress es: estrés fr: stress

estresado, *adx* “Durante un seminario en Suva, Lylian Rodríguez fixo circular pratos con lombrigas das que falaba con tenrura: ‘Unha lombriga *estresada* axítase. Están visiblemente felices.’” (OCU outubro 97, 45) en: under stress es: estresada fr: stressé

esvaradizo, *adx* “A este inferno chégase caendo nun pozo ou ben median-

te unha proba, da que é imposible saír airoso, que consiste en adentrarse por unha ponte tendida sobre os abismos, cada vez máis estreita e *esvaradiza* a medida que se avanza." (OCU abril 98, 22) en: slippery es: resbaladizo fr: glissant

etnodesenvolvemento, *sm* ""ETNODE-SENVOLVEMENTO" en ECUADOR O Banco Mundial aprobou un programa de "etnodesenvolvemento" en Ecuador." (OCU xuño 98, 41) en: ethno-development es: etnodesarrollo fr: ethno-développement

etnofarmacólogo, *sm* "Esta asociación foi fundada por Jean-Pierre Nicolas, *etnofarmacólogo* do Laboratorio de Botánica da Facultade de Farmacia de Lille, encargado dos xardíns medicinais da Abadía de Daoulas, no Finisterre, Francia." (OCU abril 98, 42) en: ethnopharmacologist es: etnofarmacólogo fr: ethnopharmacologue

etnofarmacoloxía, *sf* "Esta mesma actitude respectuosa da poboación e dos seus saberes tradicionais é a que practican os 250 membros da Sociedade Francesa de *Etnofarmacoloxía*, que actúan en trinta países, especialmente en África, América Latina e o Caribe." (OCU abril 98, 42) en: ethnopharmacology es: etnofarmacoloxía fr: ethnopharmacologie

etnomusicólogo, *sm* "Os *etnomusicólogos* empezaban a perseguirme e eu precisaba volver ás miñas fontes de inspiración." (OCU febreiro 98, 46) en: ethno-musicologist es: etnomusicólogo fr: ethno-musicologue

excerebración, *sf* "Os coñecementos anatómicos que implican as técnicas de *excerebración*, de evisceración e de enucleación necesarias para a momi-

ficación amosan o dominio que tiñan os exipcios das propiedades antisépticas das esencias, [...]" (OCU marzo 98, 8) en: remove the brain es: excerebración fr: excérébration

favela, *sf* "Debuxo infantil que representa a *favela* do Vioigal, en Rio de Janeiro (Brasil)." (OCU abril 98, 40) en: favela es: favela fr: favela

filipinocanadense, *sm* "En canto ó proxecto *filipinocanadense* 'Carreira contra os desperdicios', que apunta a sensibiliza-las escolas verbo dos problemas do medio, organiza un grupo de fabricación de xoguets con materiais recuperados." (OCU febreiro 98, 33) en: Canadian-Filipino es: filipinocanadiense fr: philippino-canadienne

fractal, *adx* ""Spiralunar 3D", paisaxe *fractal* baseado na teoría do caos, que se utiliza na análise de sistemas turbulentos (non lineais) dinámicos." (OCU xuño 98, 28) en: fractal es: fractal fr: fractal

franco-americana, *adx* "FRANCE BEQUETTE, é unha xornalista *franco-americana* especializada no medio natural." (OCU marzo 98, 50) en: Franco-American es: franco-americana fr: franco-américaine

franco-senegalesa, *adx* "EMMANUELLE KADYA TALL, antropóloga *franco-senegalesa*, é investigadora no Instituto Francés de Investigacións Científicas para o Desenvolvemento e Cooperación (ORSTOM)." (OCU marzo 98, 50) en: Franco-Senegalese es: francosenegalesa fr: frango-sénégalaise

frustrador, *adx* "[...] e a carreira armamentista (que ten por finalidade aparente a seguridade de cadaquén e dá por resultado o perigo para

todos) son exemplos deses “*frustradores*”.” (OCU febreiro 98, 8) en: non-satisfier es: frustrador fr: frustateur
funcionalista, *adx* “[...] da época moderna e un exemplo característico da arquitectura *funcionalista* que case raia coa abstracción.” (OCU outubro 97, 26) en: functionalist es: funcionalista fr: fonctionelle

fundamentalista, *adx* “[...] onde a dimensión misioneira reflicte probablemente o aspecto máis *fundamentalista* da sociedade.” (OCU abril 98, 32) en: fundamentalist es: fundamentalista fr: fondamentaliste

globalidade, *sf* “Por primeira vez na historia da humanidade, a conciencia da *globalidade* e do impacto planetario das nosas accións obríganos a anticipa-los seus posibles efectos, de tal xeito que se eviten efectos irreversibles sobre esa herdanza.” (OCU outubro 97, 43) en: n/a es: globalidad fr: la portée planétaire

grafista, *sm* “Teño unha formación de *grafista*. Ora ben, nas artes gráficas hai unha economía de medios que obriga a comunicar unha idea de forma atraente e precisa cun mínimo de recursos.” (OCU marzo 98, 48) en: n/a es: grafista fr: graphiste

guionista, *sm* “Para o pracer da vista e do espírito, solicitamos a un dúo de gran talento –Alteau, co seu debuxo che de enxeño, e DoXuan, *guionista* cheo de humor– que elucidasen ese misterio.” (OCU agosto-setembro 97, 5) en: story-teller es: guionista fr: scéniste

holístico, *adx* “[...] un enfoque *holístico*, é dicir, global do individuo, concibido como un ser pluridimensional, á vez físico, mental, social e

espiritual, en estreita interdependencia do seu contorno natural e do vasto e misterioso cosmos; [...]” (OCU marzo 98, 11) en: holistic es: holístico fr: holistique

identitario, *adx* “A transformación das nosas relacións co próximo e co afastado, en vez de amplia-los nosos horizontes, tende a provocar unha perda de toda referencia, ou, por reacción, repregamentos *identitarios* [...]” (OCU marzo 98, 36) en: n/a es: identitario fr: identitaire

idiorrítmico, *adx* “As primeiras eran *idiorrítmicas* (cadaquén vivía conforme o seu propio ritmo), as seguintes cenobitas.” (OCU febreiro 98, 39) en: idiorhythmic es: idiorítmico fr: idiorhythmique

inapalpable, *adx* “Todos sentimos unha necesidade interior de ve-lo mundo non só como se presenta ós nosos sentidos, senón coma unha realidade máis vasta, *inapalpable*, que se aproxima ó Todo.” (OCU abril 98, 35) en: intangible es: inapalpable fr: inapalpable

inapreixable, *adx* “O do taoísmo, centrado no monte Tai Shan, montaña sagrada que abeira a entrada do inferno, está poboado de inmortais, de seres gráciles e *inapreixables*.” (OCU abril 98, 14) en: elusive (beings) es: inasible fr: insaisissable

indeferente, *adx* “Seguramente, ó pasar por riba do río a vella memoria do vento de area mestura *indeferente* a esplendorosa poeira do triunfo de Ramsés coa miserable poeira que deixan tras de si os exércitos vencidos.” (OCU outubro 97, 5) en: n/a es: n/a fr: avec indéfférence

inmunitario, *adx* “As medicinas tradi-

- cionais chinesa, coreana e xaponesa utilizan dende hai máis de 2.000 anos medicamentos que, segundo Shuting Chang, combaten os tumores, reforzan o sistema *inmunitario*, melloran a memoria e retrasan o envellecemento." (OCU outubro 97, 46) en: immune system es: inmunitario fr: immunitaire
- interactuar**, *vb* "[...] que o ser humano procura saciar por medio de catro formas de acción: ser, ter, actuar, *interactuar*." (OCU febreiro 98, 8) en: interacting es: interactuar fr: interagir
- intercultural**, *adx* "[...] hai que engadilo que, en cada cultura, explica a súa natureza dinámica, a capacidade de transformación que a anima, así como a importancia das influencias que recibe e dos intercambios *interculturais* nos que participa." (OCU outubro 97, 13) en: intercultural es: n/a fr: interculturel
- intergubernamental**, *adx* "Por último, está o pb, o programa *intergubernamental* de informática que, desde 1985, procura atenuar as diferenzas entre os países máis e menos avanzados neste aspecto." (OCU agosto-setembro 97, 38) en: intergubernamental es: intergubernamental fr: intergouvernemental
- intermunicipal**, *adx* "Así naceu un proxecto de distribución gratuíta desas bicicletas ós países que as necesitan, que está a cargo de dous organismos: o MCCOBA (comité de enlace *intermunicipal* para a subministración de bicicletas ó estranxeiro) [...]" (OCU febreiro 98, 35) en: municipal es: intermunicipal fr: intermunicipal
- interpenetrarse**, *vp* "É certo que a espiritualidade e a arte poden *interpenetrarse* e que os grandes xenios científicos adoitan ter intuicións poéticas." (OCU abril 98, 35) en: cross-fertilize es: interpenetrarse fr: inter-pénétrer
- interpersoal**, *adx* "[...] esbozando así un panorama das prácticas médicas en que o saber e a fe, a cultura comunitaria e o contacto *interpersoal*, poden ás veces chegar a un bo entendemento." (OCU marzo 98, 5) en: personal (contact) es: interpersonal fr: interpersonnel
- interrelación**, *sf* "A meta final da evolución é pois un tipo de *interrelación* entre o individuo e o universo." (OCU marzo 98, 15) en: n/a es: interrelación fr: interrelation
- interrelacionado**, *adx* "Ademais, todas esas circunstancias adoitan estar *interrelacionadas*, e o afán desenfreado de lucro pode ser prexudicial para elas –e de feito así foi–." (OCU febreiro 98, 7) en: interrelated es: interrelacionado fr: ensemble
- inxeniosidade**, *sf* "Se queremos transmitirlo intacto ás xeracións vindeiras, teremos que dar probas de astucia e de *inxeniosidade*, pois cada día hai máis desafíos que superar." (OCU outubro 97, 9) en: ingenuity es: ingeniosidad fr: ingéniosité
- irmandamento**, *sm* "En 1984, os habitantes desta aldea lanzaron, a través dun acordo de *irmandamento* coa cidade de Saint-Elisabeth de Quebec, un proxecto de desenvolvemento." (OCU febreiro 98, 27) en: twinning agreement es: hermanamiento fr: accord de jumelage
- linealidade**, *adx* "A primeira aplicación convincente da non *linealidade* a un fenómeno natural data de 1963 e

- débese ó meteorólogo E. Lorenz." (OCU xuño 98, 27) en: linear (theory) es: linealidad fr: linéarité
- macrosocial**, *adx* "Coa ampliación da noción de "economía" a escala *macrosocial* (inicialmente designaba a administración do fogar) e o seguinte desenvolvemento dunha ciencia macroeconómica, empezouse a ver no consumo un fin en si mesmo." (OCU febreiro 98, 6) en: macro-social es: macrosocial fr: macrosocial
- malnutrición**, *sf* "A *malnutrición*, a mortalidade infantil e mailo cólera fan estragos." (OCU febreiro 98, 44) en: malnutrition es: malnutrición fr: malnutrition
- manxador**, *adx* "Utiliza a miúdo temas que van máis alá da linguaxe, como en *Le mangeur de coeur* (O *manxador* do corazón) ou *La cage* (A gaiola) ou mesmo *Le fabricant de masques* (O fabricante de carautas), títulos dalgunhas secuencias que compoñen o meu espectáculo." (OCU xuño 98, 48) en: eater es: comedor fr: mangeur
- maremotriz**, *adx* "Esas enerxías, coma tal a hidráulica, a solar térmica ou voltaica, as enerxías eólica e *maremotriz*, cobren neste momento ata un 18% da demanda global, o que as coloca moi por riba da nuclear." (OCU xuño 98, 8) en: tide power es: maremotriz fr: marémotrice
- mediametraxe**, *sf* "Curtas e *mediametraxes*: [...]" (OCU marzo 98, 49) en: medium-length film es: n/a fr: moyen métrage
- médicos-magos**, *sm* "Discípulos e servidores de Thot, o deus compasivo encargado por Ra de protexe-la humanidade, os *médicos-magos* non pre tenden se-los autores das fórmulas máxicas nin das preparacións que prescriben" (OCU marzo 98, 8) en: sorcerer-physicians es: médicos-magos fr: médecins-magiciens
- microcentral**, *sf* "A instalación dunha unidade xeotérmica está prevista, así como a de dúas *microcentrais* hidroeléctricas." (OCU xuño 98, 39) en: small scale hydroelectric power stations es: microcentral fr: microcentrales
- microcomputadora**, *sf* "Unha *microcomputadora* integrada calcula a potencia adicional que se debe proporcionar ó piñón para aumentar ó máximo os resultados obtidos polo ciclista." (OCU febreiro 98, 32) en: microcomputer es: microcomputadora fr: micro-ordinateur
- microcrédito**, *sm* "Reunión dun establecemento de *microcrédito*, ou banco dos pobres, nunha aldea de Gambia." (OCU febreiro 98, 29) en: micro finance (bank) es: microcrédito fr: microcrédit
- microempresa**, *sf* "Existen iniciativas similares en Nairobi (Quenia), Accra (Ghana) e Nodola (Zambia), onde os cidadáns crearon *microempresas* para fabricar ladrillos" (OCU febreiro 98, 42) en: small-scale enterprise es: microempresa fr: micro-entreprise
- microestado**, *sm* "En Singapur, poñamos por caso, a demanda de terreos é tan importante que este *microestado* insular engadiu 6.000 hectáreas ó seu territorio, gañadas ó mar, co que aumentou a súa superficie nun 10 % en relación á que posuía hai tres décadas." (OCU febreiro 98, 43) en: diminutive (island) state es: microestado fr: micro-Etat
- microfinanzas**, *sf* "Véxase, ó respecto, o noso número de febreiro de 1997:

"*Microfinanzas* e pobreza. Incluír ós excluídos". (OCU febreiro 98, 29) en: microfinance es: microfinanza fr: microfinance

microincisión, *sf* "[...] pero tamén a cantidade de *microincisións* e a súa continuidade no tempo (séculos IV a.C. a V d.C. aproximadamente)." (OCU abril 98, 44) en: etching es: macroincisión fr: macro-incision

microproxecto, *sm* "Tanto no Senegal como en Guinea fanse grandes esforzos para desenvolver *microproxectos* nas aldeas próximas ós parques a fin de atenuarlle-la frustración ós seus habitantes [...]" (OCU marzo 98, 39) en: micro-project es: microproyecto fr: micro-projet

mimodrama, *sm* "Unha especie de respiración interior habita o *mimodrama*: fai visible o invisible, esculpe e [...]" (OCU xuño 98, 48) en: theatre of mime es: mimodrama fr: mimodrame

miniserie, *sf* "[...] e logo no goberno de Salvador Allende, particularmente no departamento de Cultura, onde dirixín unha colección de libros de difusión popular chamada "*Miniserie*" na que publicamos obras da literatura universal." (OCU febreiro 98, 47) en: n/a es: miniserie fr: n/a

místico-militar, *adx* "Desde moi pequenos, sométese ós nenos á estricte disciplina dunha xerarquía *místico-militar*." (OCU marzo 98, 10) en: mystical and military (hierarchy) es: místico-militar fr: mystico-militaire

mobilizador, *adx* "Só unha toma de conciencia ampla e *mobilizadora* da sociedade, que non parece que se manifeste hoxe en día, podería abri-lo camiño." (OCU febreiro 98, 9) en:

widespread and potent social movement es: mobilizador fr: mobilisateur

modelización, *sf* "É daquela cando a *modelización* matemática entra en xogo, para defini-la marxe de eventualidade e incerteza." (OCU xuño 98, 26) en: modelling es: modelización fr: modélisation

monoparental, *adx* "Nesa época só as familias *monoparentais*, ou en situación económica precaria, deixaban os fillos nese tipo de institucións, feito que pon en evidencia a gran determinación da nai." (OCU agosto-setembro 97, 8) en: single-parent es: monoparental fr: monoparental

monumentalismo, *sm* "A Convención toma, pois, en consideración o conxunto de casos posibles, monumentais ou non, pero de feito, o «*monumentalismo*» e o «*esteticismo*» con frecuencia predominan sobre o sentido de sitio." (OCU outubro 97, 28) en: monumentalism es: monumentalismo fr: monumentalisme

multicultural, *adx* "Entendín o que é ser latinoamericano, pertencer a un continente *multicultural* e multilingüe, no que se falan noventa linguas ademais do español e do portugués, onde hai outra concepción do tempo e da historia [...]" (OCU febreiro 98, 48) en: multicultural es: multicultural fr: multiculturel

multidimensional, *adx* "Así a definición de saúde que dá a Organización Mundial da Saúde (OMS) constitúe tamén unha definición do ser humano entendido por fin no seu carácter *multidimensional* [...]" (OCU marzo 98, 11) en: the human being considered in all his or her many dimensions es: multidimensional fr: (dans sa) multidimensionalité

multidisciplinario, *adx* “Cómpre que os lexisladores do mundo enteiro contén coa asistencia de expertos e de organizacións *multidisciplinarias* a fin de lograr un equilibrio axeitado.” (OCU xuño 98, 33) en: multidisciplinary es: multidisciplinario fr: multidisciplinaire

multilingüe, *adx* “Entendín o que é ser latinoamericano, pertencer a un continente multicultural e *multilingüe*, no que se falan noventa linguas ademais do español e do portugués, onde hai outras concepción do tempo e da historia [...]” (OCU febreiro 98, 48) en: multilingual es: multilingüe fr: multilingue

multimodal, *adx* “Algúns observadores son categóricos: o desenvolvemento sostible non é viable sen unha mobilidade *multimodal* que combine os transportes públicos cos vehículos de dúas rodas.” (OCU febreiro 98, 32) en: multimodal es: multimodal fr: multimodale

mundialización, *sf* “A independencia das colonias non suscitou o renacemento de valores tradicionais ligados ás frugalidade; o que fica deles sufriu as constantes arremetidas da *mundialización* da economía, da cultura e do consumismo occidental.” (OCU febreiro 98, 9) en: globalization es: mundialización fr: mondialisation

muro-cortina, *sm* “Pola articulación dinámica dos bloques con ritmo xeométrico, teitos planos, o uso do *muro-cortina* de vidro e o coidado formal dos detalles interiores e exteriores.” (OCU outubro 97, 26) en: curtain-glass-wall es: muro-cortina fr: mur de verre

nadería, *sf* “En Non-chan sobe ás nubes (1947, Non-chan kumo nin

noru), por exemplo, de Momako Ishii, unha neniña, crendo a causa dunha *nadería* que a súa nai a traizou, foxe da casa chorando e cae nun estanque cunha superficie onde se reflicten as nubes.” (OCU agosto-setembro 97, 7) en: trivial matter es: nadería fr: broutille

novidoso, *adx* “A segunda propón supera-lo estadio das ecuacións lineais para introducirse no *novidoso* e inexplorado mundo dos fenómenos non lineais, pero sen deixar de lado por isto as ecuacións de tipo determinista.” (OCU xuño 98, 27) en: new es: novedoso fr: nouveau

numeroloxía, *sf* “Polo tanto, a función do sacerdote-adiviño (ticitl), intermediario entre os deuses e os homes –máis que trata-las enfermidades-castigos– é descubrir, sobre todo por medio da astroloxía e da *numeroloxía* sagrada [...]” (OCU marzo 98, 10) en: numerology es: numerología fr: numérologie

oleófago, *adx* “MIÑOCAS OLEÓFAGAS A Universidade Murdoch de Perth, Australia, realizou un estudio sobre a capacidade das miñocas para limpar a terra contaminada polo petróleo.” (OCU febreiro 98, 45) en: Worms rid soil of oil es: oleófagas fr: Des vers amateurs de pétrole

orzamental, *adx* “[...] para escolle-lo Comité do Patrimonio Mundial, examina-la situación *orzamental* do Fondo do Patrimonio Mundial e decídilas principais cuestións de política xeral.” (OCU outubro 97, 9) en: statement of accounts es: n/a fr: budgétaire

parcelación, *sf* “A miúdo, polo demais, coas sociedades e coas culturas –po-

lo frecuente que é en África a *parcelación* cultural resultante da división colonial dos territorios convertidos hoxe en día en Estados." (OCU marzo 98, 37) en: fragmentation es: parcelación fr: morcellement

pensionario, *sm* "[...] cando as prisións infernais abren as súas portas e lles dan un día de lecer ós seus *pensionarios* (é a Festa dos Espíritos, a mediados do verán, popular non só en China, senón tamén en Vietnam, Xapón e Corea)." (OCU abril 98, 11) en: inmate es: pensionario fr: pensionnaire

perigosidade, *sf* "Sen embargo, todo indica que o estudio de *perigosidade* realizado pola Shell era correcto e que a avaliación de Greenpeace se baseaba en datos erróneos." (OCU xuño 98, 24) en: risk analysis es: peligrosidad fr: analyse des risques

pesticida, *sm* "ÁFRICA: PESTICIDAS POR TÓDALAS PARTES Máis de 20.000 toneladas de *pesticidas* caducados están almacenados actualmente en África, isto é a quinta parte do total que se acumula nos países en desenvolvemento." (OCU febreiro 98, 45) en: pesticide es: pesticida fr: pesticide

pluridimensional, *adx* "[...] un enfoque holístico, é dicir, global do individuo, concibido como un ser *pluridimensional*, á vez físico, mental, social e espiritual, en estreita interdependencia do seu contorno natural e do vasto e misterioso cosmos [...]" (OCU marzo 98, 11) en: multi-dimensional es: pluridimensional fr: multi-dimensionnel

pluridisciplinario, *adx* "Os Estados recoñecerán o interese de promover, nos distintos niveis apropiados, a

creación de comités de ética independentes, *pluridisciplinarios* e pluralistas [...]" (OCU xuño 98, 35) en: multidisciplinary es: pluridisciplinario fr: pluridisciplinaire

policultivo, *sm* "O custo da construción da granxa é duns 30.000 dólares. George Chan prevé que este investimento será amortizado en tres ou catro anos polos beneficios da cría e do *policultivo*." (OCU outubro 97, 46) en: poly-culture es: policultivo fr: poly-culture

poliol, *sm* "Unha fábrica instalada preto de Cotonou, en Benín, vai lanzarse na produción de *poliol* vexetal destinado a fabricar chapas onduladas. O poliol adoita ser un derivado do petróleo e entra na composición dun plástico corrente, o poliuretano." (OCU marzo 98, 41) en: polyol es: poliol fr: polyol

ponte-canle, *sf* "O acueducto de Repudre, na actualidade a *ponte-canle* máis antiga do mundo, e a primeira construída en Francia." (OCU outubro 97, 38) en: canal bridge es: puente-canal fr: pont-canal

preadolescente, *sm* "No fondo, a historia trata dos aspectos da supervivencia: a do ser físico, por certo, pero sobre todo a do ser psicolóxico, segundo diversas perspectivas –unha *preadolescente*, unha rapaza, o individuo e a entidade familiar." (OCU agosto-setembro 97, 16) en: young woman girl es: preadolescente fr: pré-adolescente

predicible, *adx* "Aínda que as leis continúen formulándose mediante a linguaxe matemática, xa non se pode concluír que o porvir é *predicible*." (OCU xuño 98, 25) en: predictable es: predecible fr: prévisible

predictivo, *adx* “Ás reservas suscitadas por esta utilización da información xenética *predictiva* nos sistemas de saúde e do seguro de vida, as compañías responden que se limitan a substituí-lo antigo exame médico polos datos científicos [...]” (OCU xuño 98, 31) en: predictive es: predictivo fr: prédictive

presa-encoro, *sf* “Esta *presa-encoro*, a máis grande do seu tempo (780 metros de longo no cumio e 140 metros na base), abastece de auga a todo o canal.” (OCU outubro 97, 37) en: dam es: n/a fr: barrage-reservoir

prevalencia, *sf* “A *prevalencia* rexistrada da lepra diminuíu entre 1995 e 1996 de 2,3 a 1,7 casos por 10.000 persoas, e o problema reduciuse nun 82% a nivel mundial nos últimos 11 anos.” (OCU marzo 98, 35) en: prevalence es: prevalencia fr: prévalence

pseudosatisfactor, *adx* “Existen tamén “*pseudosatisfactores*”, que trabucan o obxectivo, así como “inhibidores” que ó satisface-la súa necesidade en particular impiden enche-las demais.” (OCU febreiro 98, 8) en: pseudo-satisfier es: pseudosatisfactor fr: pseudo-satisfacteur

redactor-xefe, *sm* “Simon Njami, *redactor-xefe* da Revue Noire” (OCU marzo 98, 25) en: editor-in-chief es: jefe de redacción fr: rédacteur en chef

reemprender, *vb* “Así, os seres humanos *reemprenden* os seus vencellos coa forza ou sopro do universo.” (OCU abril 98, 8) en: tune in to es: reanudar fr: renouer

requentamento, *sm* “Especialista na interdependencia entre ambiente e desenvolvemento, publicou numerosas obras sobre este tema, particu-

larmente (en colaboración) Global warming and energy demand (1995, O *requentamento* planetario e o consumo de enerxía).” (OCU febreiro 98, 50) en: global warming es: recalentamiento fr: réchauffement

reutilizar, *vb* “*Reutilizar* ou recicla-la roupa usada. Os medicamentos non utilizados poden servir en lugares que carecen de recursos.” (OCU febreiro 98, 34) en: reuse es: reutilizar fr: réutiliser

sacerdote-adiño, *sm* “Polo tanto, a función do *sacerdote-adiño* (ticitl), intermediario entre os deuses e os homes –máis que trata-las enfermidades-castigos– é descubrir, sobre todo por medio da astroloxía e da numeroloxía sagrada [...]” (OCU marzo 98, 10) en: soothsayer-priest es: sacerdote-advino fr: prêtre-devin

sacerdote-médico, *sm* “[...] ou nun colexio relixioso moi austero capacitándoos para no futuro desempeña-lo cometido de *sacerdote-médico* ou de alto funcionario do Estado.” (OCU marzo 98, 10) en: priest-physician es: sacerdote-médico fr: prêtre-médecin

satisfactor, *adx* “Max-Neff cualifica os medios para satisfacer esas necesidades de “*satisfactores*.” OCU (febreiro 98, 8) en: satisfier es: satisfactor fr: satisfacteur

shogunato, *sm* “En tempos do *shogunato* dos Ashikaga (1337-1573), o país era moi próspero, como indica a fastosidade dos templos desa época, o máis representativo dos cales probablemente é o Pavillón de Ouro Kin-kakuji.” (OCU febreiro 98, 20) en: shogunate es: shogunato fr: shogunat

sobrelevar, *vb* “Así, o útero convulso da parturiente pasa a ser un univer-

- so poboado de monstros e de animais míticos, metáforas das contraccións e dos temores que esta debe *sobrelevar*." (OCU marzo 98, 8) en: to content es: sobrellevar fr: surmonter
- sobreocupación**, *sf* "Tampouco deben vivir nela demasiadas persoas, pois a *sobreocupación* acentúa o risco de enfermidades contaxiosas." (OCU abril 98, 40) en: overcrowding es: hacinamiento fr: (elle ne doit pas non plus être) surpeuplée
- socializante**, *adx* "En 1888, Gandhi parte da India para Gran Bretaña. Membro da London Vegetarian Society, coñece ó dramaturgo George Bernard Shaw e a un conferenciante de ideas *socializantes*: Edward Carpenter, nomeado entón 'o Thoreau inglés.'" (OCU febreiro 98, 16) en: socialist es: socializante fr: socialisante
- socioeconomista**, *sm* "BARBACAR SALL, *socioeconomista* senegalés, asesor científico en materia de desenvolvemento, é catedrático da Universidade de París V." (OCU febreiro 98, 50) en: socio-economist es: socioeconomista fr: socio-économiste
- socio-profesional**, *adx* "En contacto co islam desde o século XI, os haalpu-laaren son agricultores organizados en grupos baseados na liñaxe, que no pasado se combinaban con especializacións *socio-profesionais* [...]." (OCU marzo 98, 20) en: social and occupational categories es: socioprofesional fr: socioprofessionel
- superxerador**, *sm* "Outros aspectos prioritarios en que debe intensificarse a investigación son os seguintes: as técnicas de produción de enerxía nuclear (*superxeradores*, amplificadores de enerxía, centrais de fusión [...]" (OCU xuño 98, 12) en: fast breeder reactor es: supergenerador fr: surgénérateur
- tecnólogo**, *sm* "Técnicos e *tecnólogos* opóñense a miúdo ós que se identifican en maior medida coa tradición humanista." (OCU xuño 98, 17) en: n/a es: tecnólogo fr: technologues
- township**, *sm* "Nos *townships* –guetos artificiais que se desenvolveron debido ó éxodo rural e onde os negros foron desterrados durante o apartheid– a actividade creadora é particularmente intensa." (OCU marzo 98, 42) en: township es: township fr: township
- transdisciplinario**, *adx* "Se queremos actuar sobre o real, temos que adoptar un enfoque *transdisciplinario* que recorra a tódalas competencias, a tódalas capacidades." (OCU xuño 98, 36) en: transdisciplinary es: transdisciplinario fr: transdisciplinaire
- transfronteiras**, *adx* "Artistas *transfronteiras*. ¿Artistas *transfronteiras*? ¡É un programa do Fondo Internacional da Unesco para a Promoción da Cultura!" (OCU agosto-setembro 97, 20) en: across frontiers es: transfronteras fr: transfrontières
- transfronteirizo**, *adx* "Para estabilizar esta poboación e frea-lo éxodo cara ós centros urbanos, pero tamén a emigración *transfronteiriza*, é vital impulsar actividades artesanais, industriais ou agroalimentarias rendibles, por modestas que sexan." (OCU xuño 98, 38) en: from one country to another es: transfronteriza fr: transfrontalier
- transnacional**, *adx* "[...] dotado dunha fauna excepcionalmente rica, que recibe 3.000 visitantes ó ano e axiña vai constituír, co parque limítrofe do

- Badiar (Guinea), unha gran reserva *transnacional* de biosfera." (OCU marzo 98, 38) en: transnational es: transnacional fr: transnationale
- turco-mongol**, *sm* "O derradeiro rei bragátida abdica e ó termo dese mesmo século os seliúcidas *turco-mongois* rematan a conquista do país." (OCU xuño 98, 44) en: Turkish-Mongol es: turco-mongol fr: turco-mongol
- ultraesquerda**, *sf* "Tivo a súa época hippie, así como pasou pola *ultraesquerda*..." (OCU abril 98, 35) en: left wing politics es: ultraizquierda fr: n/a
- vetustez**, *sf* "Outra enfermidade vinculada á pobreza e á *vetustez* das construcións é o saturnismo." (OCU abril 98, 42) en: age and decrepitude es: vetustez fr: n/a
- vila-museo**, *sf* "A *vila-museo* de Williamsburg, en Virginia (Estados Unidos) ofrece unha viva evocación da época colonial coas casas antigas, o mobiliario da época e os obradoiros artesanais." (OCU outubro 97, 16) en: n/a es: villa-museo fr: village-musée
- xamánico**, *adx* "Durante o acto *xamánico*, o paciente nunca está illado." (OCU marzo 98, 8) en: while the shaman is performing his rites es: chamánico fr: chamanique
- xoclimático**, *adx* "Esas pequenas comunidades de montaña, coas capacidades de produción limitadas polas condicións *xoclimáticas* sumamente rigorosas [...]" (OCU outubro 97, 41) en: natural conditions es: geoclimático fr: géo-climatiques
- xoeestratéxico**, *adx* "A remodelación dos intereses *xoeestratéxicos* e a aparición de novos tipos de riscos, máis difusos, suscitaron en tódolos sitios certa reticencia, mesmo desconfianza e repregamento." (OCU marzo 98, 36) en: geo-strategic es: geoestratégico fr: géoestratégique
- xurídico-legal**, *adx* "Se as molestias que padece un individuo non son de orde psicofisiolóxica senón *xurídico-legal*, o n'anga tamén pode auxiliá-lo." (OCU marzo 98, 30) en: if your actions are in the court-room es: jurídico-legal fr: juridico-légal.